

Acuáticas

Outros nomes

Fontinalis

Altura que acada: 2-5cm

Cor: verde moi escura

Tempada: todo o ano

É un xénero de musgos subacuáticos que pertence á subclase Bryidae. O xénero está moi estendido polo Hemisferio Norte e inclúe especies que se producen en auga estancada ou en auga corrente.

Outros nomes

Salicornia

Altura que acada: menos de 3dm

Cor: verde brillante da follaxe na primavera, adquirindo tonalidades avermelladas cara ao período estival

Tempada: todo o ano

As especies de *Salicornia* son pequenas, xeralmente menores de 30 cm de altura, herbáceas e suculentas, cun talo horizontal e ramas laterais erectas. As follas son pequenas e escamosas, facendo que a planta pareza non ter follas. Moitas especies son verdes, pero a súa follaxe torna a vermello no outono. As flores son hermafroditas e son polinizadas polo vento. O froito é pequeno e suculento, e contén unha soa semente. Estas especies poden tolerar xeralmente inmersión en auga salgada e usan a vía de C4 para absorber dióxido de carbono da atmósfera, o que é máis eficiente para a fotosíntese.

Outros nomes

Scirpus

Altura que acada: 150-200cm

Cor: talo verde

espigas crema ou parda avermellada

froitos verdosos

Tempada: todo o ano

Son plantas anuais ou perennes, arrosetadas ou caulescentes, cespitosas e/ou rizomatosas ou estoloníferas, con culmos e escapos teretes ou triangulares e sólidos. Son plantas hermafroditas. As follas poden ter ou non lámina; a lígula pode estar presente ou ausente. A inflorescencia varía en estrutura, podendo ser involucrada, capitada ou difusa, e é basicamente paniculado-cimosa. Os flósculos son unibracteados e numerosos, con escamas imbricadas en espiral. As porcas do perianto poden estar ausentes ou variar en número. Os estambres varían de 1 a 6; os carpelos son 2 ou 3, e o ovario é atenuado cara ao estilo pero non articulado con este; por tanto, o corpo do froito é continuo co rostro.

Outros nomes

Juncus effusus

Altura que acada: 60-70cm

Cor: verde brillante

Tempada: desde finais de primavera ata ben entrado o verán

O xunco de esteiras (*Juncus effusus*) é unha planta acuática ideal para adornar zonas húmidas, estanques ou xardíns de auga. É frecuentemente empregada en restauracións ambientais de zonas húmidas debido á súa capacidade para proporcionar hábitat e acubillo á fauna local.

Broza

Outros nomes

Zostera nolti

Altura que acada: 5-25cm

Cor: verde brillante

Tempada: desde finais de primavera e no verán

A *Zostera noltii* é unha planta mariña que habita en augas moi salinas. Esta fanerógama acuática é de porte herbáceo e perenne, e vive permanentemente mergullada. As súas follas son alongadas e estreitas, e florece a finais da primavera e no verán.

A *Zostera noltii* é especialmente común en augas pouco profundas (0,1-1,5 m), onde as presións mecánicas son fortes e os sedimentos son de textura groseira e pobres en materia orgánica.

Outros nomes

Spartina maritima

Altura que acada: 2-7dm

Cor: verdes na primavera e verán, volvéndose pardos claros no outono e no inverno

Tempada: todo o ano

É unha herbácea perenne rizomatosa que crece entre 20 e 70 cm de altura. As súas follas son verdes na primavera e no verán, e volvense pardas claras no outono e no inverno. A planta xeralmente presenta de 2 a 4 espigas de 4 a 10 cm de longo, que conteñen numerosas espiguillas unifloras. As sementes aparecen en todos os lados das ramas.

Habita en chans limosos moi húmidos e con alta salinidade, cubertos nas pleamaras. Prefire o hábitat interlitoral de estuarios con influencia de mareas grandes, como marismas halófilas.

É unha especie sensible á alteración do seu hábitat. As ameazas derivadas de actividades que alteren a poboación inclúen recheos, novos cultivos mariños e outras modificacións do entorno natural.

Árboles

Outros nomes

Alnus glutinosa

Altura que acada: 25m

Cor: follas verdes

madeira marrón escuro avermellado claro

Tempada: de xaneiro a marzo

É unha árbore do xénero *Alnus*, da familia das Betulaceae, e é a árbore por excelencia das riberas galegas, formando os chamados bosques de galería.

A folla ten entre 6 e 12 cm de longo, con pecíolos curtos (5–10 cm). É de cor verde escura na parte superior e un pouco más clara no revés, cun limbo arredondado e extremidade truncada. Unha característica distintiva é que as follas permanecen verdes até a súa caída no outono. Contén de 5 a 8 pares de nervios paralelos. O revés da folla presenta feixes de pelos abrancazados ou arroibados nas axilas dos nervios. Cando brotan na primavera, son algo pilosas, pero perden estes pelos moi cedo. As follas novas e os xemas son moi pegañentos cando son novas debido a glándulas resinosas características. As xemas son estreitas e ovoides, de cor parda avermellada ou violácea, con frecuencia finamente punteadas de branco por secrecions céreas, e as terminais son maiores que as laterais. Están cubertas por 3 escamas, das que só dúas son visíbeis. A inserción das xemas é espiraliforme no ramiño.

Exemplares destacados de amieirais atópanse nas Gándaras de Budiño, na desembocadura do Ulla e no río Lérez, representando algúns dos mellores amieirais da península.

Outros nomes

Castanea sativa

Altura que acada: 20m

Cor: castaño brillante

Tempada: outubro-decembro

É unha árbore caducifolia da familia Fagaceae, apreciada pola súa madeira e os seus froitos comestibles, as castañas. Moitos exemplares acadan unha gran lonxevidade e teñen unha longa historia que se pode remontar a varios séculos.

Esta árbore pode superar facilmente os 20 metros de altura. A casca é lisa, de cor cincenta ou parduzca na xuventude, pasando posteriormente a un ton castaño escuro e agrietándose lonxitudinalmente co tempo. O tronco é curto e grosso nos exemplares cultivados, e más esvelto nos silvestres.

Os froitos aparecen en grupos de dous ou tres e están recubertos por unha casca verde espinosa (o ourizo) de até 4 cm de diámetro, que se abre en catro valvas. Cando o ourizo contén tres castañas, a central é máis pequena e ten dúas caras planas, mentres que as dos extremos presentan a cara interna plana e a externa convexa. Cada castaña (aqueronio) está protexida por unha cuberta correosa de cor parda arrubiada, lustrosa no exterior e aterciopelada no interior, coa base de cor más clara. Contén normalmente unha soa semente cunha cuberta membranosa pardo-amarela (epispermo).

Outros nomes

Catalpa bignonioides

Altura que acada: 15-18m

Cor: flores brancas, púrpura nos exemplares novos

Tempada: florece no verán, entre maio e xullo e no outono

É unha árbore de follas caducas que alcanza de 15 a 18 metros de altura, cun tronco de até 1 metro de diámetro e casca pardo-cinsenta. As follas son grandes, acorazonadas, de 20 a 30 cm de lonxitude e 15 a 20 cm de ancho. As flores miden de 2 a 4 cm, con forma de trompeta, abrancazadas con tacas amarelas e violetas, dispostas en panículas de entre 20 e 40 flores.

O froito é unha vaíña grande e longa (semellante aos legumes), de 20 a 40 cm de longo e 8 a 10 mm de diámetro, que permanece nas pólas durante o inverno. As vaíñas contiñen numerosas sementes pardas achatadas con dúas ás delgadas.

Está emparentada coa *Catalpa speciosa* (catalpa do norte), que se distingue polas panículas florais, con flores más pequenas e numerosas.

Utilízase moito como planta ornamental, tanto en péns illados como formando fileiras nas rúas e avenidas. Soporta a seca, mais prefire solos húmidos e exposición ao sol. Está naturalizada en todo o mundo e resiste ben a polución, o que a fai unha especie axeitada como ornamental en Galicia.

A madeira é moi dura e resistente, polo que o seu traballo non é doado en postes e travesas.

Outros nomes

Fagus sylvatica

Altura que acada: 35-40m

Cor: verde moi viva escurecendo na madurez

Tempada: setembro-outubro

É unha árbore de lonxevidade próxima aos 250 anos e de crecemento lento que pode alcanzar os 35-40 metros de altura, con tronco recto e non ramificado, e unha copa ovalada no seu terzo superior.

As follas son simples e alternas nos talos novos, e nos adultos saen en fascículos sobre pequenos braquiblastos, sendo caducas. Teñen un pecíolo curto e o limbo ten forma ovalada, con bordos ondulados e algo festoneados, prolongándose cunha lanaxe sedosa moi característica.

Os nervios laterais están ben marcados e son paralelos (penninervia). As follas son de cor verde moi viva, que se torna más escura na madurez. Dispoñen sempre en posición horizontal para captar a maior cantidade de luz posible. Isto dá lugar a bosques cun aspecto algo sombrío, case de conto de fadas, impedindo o crecemento doutras plantas no chan. Con todo, frecuentemente crece en bosques mixtos con abetos e outras especies do bosque caducifolio.

Ó bosque de faias chámasele faial.

Outros nomes

Fraxinus excelsior

Altura que acada: 40m

Cor: cortiza gris ou pardo-agrisada
xemas pardo escuro a negras

Tempada: abril-maio

É unha especie caducifolia que se caracteriza pola súa cortiza lisa e lenticelas en ramas e exemplares novos, que se gretan nos exemplares adultos.

O seu sistema radicular é potente e estendido, e presenta un tronco derecho e cilíndrico cunha cortiza lisa e verde agrisada nos exemplares novos, que se volve parda escura, rugosa e gretada nos exemplares adultos.

A copa é alta, ovoide, estendida e pouco ramalluda. As follas do freixo teñen un tamaño que oscila entre os 20 e os 30 centímetros, son caducas, opostas e imparipinnadas, compostas de 9 a 13 folíolos (ás veces pode haber menos). Cada folíolo mide entre 5 e 11 cm de longo por 1 a 3 cm de ancho, e son sentados ou case sentados, entre ovados e lanceolados, acuminados no ápice e cuneados na base, con bordos serrados e un número de dentes dobrado en comparación co número de nervios secundarios. As follas son verdes escuras na cara superior e más pálidas no envés.

Ó caer, as follas adquieren unha tonalidade amarelenta moi chamativa.

Outros nomes

Olea europaea

Altura que acada: 15-20m

Cor: verde, tórnase negra na completa madurez

Tempada: abril-xuño

É unha árbore perennifolia de tamaño mediano, moi ramoso, con tronco nodoso e cortiza esburacada de cor castaña. Pode alcanzar de 15 a 20 metros de altura e ter unha longa vida. Porén, pola acción de animais cavadores ou se se atopa en lugares moi venteados ou expostos ás brétemas, adoita adoptar un aspecto arbustivo, manténdose en bolas compactas e impenetrábeis, tomando a forma dun mato espiñento. Na maioría das formas de cultivo, as oliveiras son mantidas a unha altura de 3 a 7 metros para facilitar o seu coidado e a recolleita dos froitos.

O froito, a oliva, é unha drupa. A pel (epicarpio) está recuberta cunha materia cerosa impermeábel á auga, e a polpa (mesocarpio) é carnosa e rica en materia graxa, almacenada durante a época de lipoxénese, que vai desde finais de agosto até o inicio da maduración. Inicialmente verde, tórnase negra na madurez completa. O ósso moi duro, chamado coia, está formado por un envoltorio (endocarpio) que se esclerosa no verán, a partir de finais de xullo, e contén unha améndoа con dous ovarios, dos cales un é xeralmente estéril e non funcional. Ese gran (ou raramente os dous) produce un embrión que dará unha oliveira nova se as condicións son favorábeis.

Outros nomes

Pinus pinaster Aiton

Altura que acada: 30m

Cor: verde escuro e cortiza parda avermellada

Tempada: todo o ano

É unha árbore ximnosperma da familia das pináceas, de folla perenne, que pode alcanzar os 30 metros de altura. É unha das árbores más abundantes de Galicia na súa variedade atlántica, ocupando aproximadamente o 36% da superficie arborada da rexión, como resultado das repoboacións realizadas nos últimos dous séculos, xa que é unha especie de crecemento rápido.

O Himno de Galicia (Os Pinos) refírese a esta árbore como un dos símbolos do país. O nome xenérico latino *Pinus*, que deu lugar ao galego piñeiro, parece derivar do celta *pin*, que significa "montaña", pola facilidade con que algunas das súas especies medran en terreos case sen solo.

Presenta unha copa irregular e aberta, cun tronco recto que pode alcanzar até 1,2 metros de diámetro. As súas pólas están dispostas en verticilos e son abertas. A casca é fendida e de cor cinsenta nos exemplares novos, volvéndose castaño avermellado conforme a árbore envelenrece, grossa e profundamente gretada, especialmente na base.

Outros nomes

Pinus pinea

Altura que acada: 30m

Cor: cortiza parda grisácea

Tempada: marzo-maio

O piñeiro manso crece de maneira que forma unha copa arredondada e achatada, en forma de parasol, con pólas de grosor semellante. A superficie do tronco caracteriza por presentar placas de cor agrisada, separadas por fendas avermelladas.

As raíces alónganse a unha boa distancia do tronco, pero a pouca profundidade, e o piñeiro manso prefire solos arentos. As acículas son sensiblemente más curtas, con longitudes de entre 8 e 10 centímetros. As piñas tamén son más curtas (ata 12 cm), pero más grosas, e maduran en tres anos. O porte da árbore é algo más pequeno, alcanzando como máximo os 30 metros de altura. Os piñóns son grandes, cunha lonxitude de entre 1,5 e 2 centímetros e unha á de menos de 1 mm, e son comestibles. As piñas son ovalo-esféricas, cunha lonxitude de entre 10 e 15 cm, e ao madurecer, contén piñóns cubertos dunha cás dura de 1 cm de lonxitude, carnosos e saborosos. É posible encontrar piñas no primeiro ano de maduración xunto con outras listas para ser recollidas na copa dun mesmo piñeiro manso.

A floración prodúcese entre marzo e maio. As flores masculinas son alongadas, case cilíndricas, e agrúpanse na base das acículas más novas.

Outros nomes

Pinus radiata

Altura que acada: 30m

Cor: albura da madeira branca amarelada, que se escurece ao darrle a luz, mentres que o duramen ten unha cor parda

Tempada: todo o ano

As súas follas están agrupadas en grupos de tres acículas, a diferenza das dúas acículas que se atopan na maioría dos piñeiro. As piñas son más pequenas que as do piñeiro bravo.

É unha árbore de tamaño medio a grande, que pode alcanzar aproximadamente 30 metros de altura. A súa principal vantaxe é que é unha especie de crecemento rápido, xa que pode chegar a ter un diámetro de tronco de más de 50 centímetros en 25 ou 35 anos. Presenta unha copa aplanada ou abovedada na súa madureza, con pólas inferiores estendidas.

O tronco é recto e ten unha casca grosoza de cor parda-avermellada. As follas, en forma de arume, miden uns 15 cm de longo e están agrupadas en tres acículas. Os estróbilos son ovoides, de 7 a 14 cm de lonxitude, e están agrupados en parellas ou en verticilos de 3 a 5, con escamas externas moi prominentes.

As piñas son más pequenas que as do piñeiro bravo, non superando os 12 cm de lonxitude, e son ovoides e moi asimétricas. Os piñóns miden entre 5 e 8 mm.

É unha árbore ximnosperma da familia das pináceas, de folla perenne e orixinaria da baía de Monterey, en California.

Outros nomes

Quercus robur

Altura que acada: 15-20m

Cor: castaño e verde escuro

Tempada: novas follas por abril ou maio, as landraas maduran en setembro e caen en outubro

O carballo (*Quercus robur*) é unha árbore anxiosperma da familia das fagáceas. Esténdese por zonas de clima atlántico en diversos tipos de terreo, tanto en chairas como en ladeiras rochosas, desde o nivel do mar ata os 1.000 metros de altitude. É unha árbore robusta que pode vivir varios séculos e alcanzar os 40 metros de altura, con pólas que comezan desde a parte inferior do tronco.

Cando a formación é monoespecífica, composta exclusivamente por carballos, o bosque denomínase carballeira. Se se mesturan outras especies de clima atlántico, o bosque chámase fraga. Foi a especie máis abundante e dominante na Europa atlántica e segue a ser predominante no interior de Galicia.

A madeira do carballo é de excelente calidade e foi amplamente empregada na construcción de embarcacións, trabes e estruturas das casas (cubertas, forxados), travessas de ferrocarril, etc., así como na fabricación de mobles e tonéis. Tamén foi e segue a ser o principal combustíbel para as lareiras e cociñas galegas.

Outros nomes

Quercus suber

Altura que acada: 20m

Cor: flores amareladas

follas verde escuro no fai e unha tonalidade
máis clara no envés

Tempada: setembro-xaneiro

É unha árbore da familia das fagáceas, á que pertencen tamén o carballo e a aciñeira, e é a única especie da que se pode extraer cortiza. En galego, recibe varios nomes comúns, sendo os más difundidos corticeiro e corticeira.

Botanicamente, é unha árbore monoica de follas simples, denticuladas, alternas, perennes e de cor verde escura. As follas teñen unha nervación principal algo sinuosa e unha nerviación secundaria composta por entre 5 e 8 pares de nervios, sen pelos e con estípulas caducas. As flores son unisexuais.

A polinización é anemófila, e os froitos son glandes (chamados tamén balouta, lande ou landra): cada froito está cuberto por unha cúpula escuamiforme ou espinosa.

Debido á súa casca, que se utiliza como cortiza, a sobreira foi cultivada desde hai tempo para a súa extracción. Cada oito a doce anos, aumenta o espesor da capa de cortiza, e cada ciclo consecutivo produce unha cortiza de maior calidade.

Outros nomes

Tilia platyphyllos

Altura que acada: 30m

Cor: flores miúdas brancas ou amarelentas
follas verde pálido

ramas pardo avermellada ou verdosas

Tempada: primavera-verán

Árbore caducifolia cunha copa de forma piramidal, cun tronco de casca cinza que se agrieta longitudinalmente, e que pode alcanzar uns 30 metros de altura. As pólas e xemas son de cor avermellada. As follas, de 6–12 cm de longo, son de forma orbicular-ovada, dentadas e punteadas, con a face superior de cor verde botella e o envés algo más pálido. Rematan nun longo e evidente pico.

As flores, pequenas, teñen cinco pétalos e son brancas ou amareladas, con un forte perfume. Reúnense en feixes de entre 2 e 7, fixadas por un longo pedicelo que colga dunha bráctea similar a unha lingüeta. Esta bráctea é moi característica: fibrosa e de cor verde pálida.

O froito é ovalado, moi viloso e con 5 costelas destacadas, especialmente cando está maduro. Contén de 1 a 2 sementes e madura a finais do verán ou no outono. A casca do tronco é cinza, lisa nos exemplares novos e rachada nos más vellos. As ramas son de cor parda avermellada ou verdosa ao principio e veludas

Outros nomes

Ulmus laevis

Altura que acada: 30-35m

Cor: chartreuse

Tempada: primavera

É unha gran árbore de folla caduca, pertencente á familia das Ulmáceas.

A árbore pode alcanzar alturas similares ás do olmo montano, aínda que é menos simétrica, cunha estrutura de ramos más frouxa e unha copa menos claramente redondeada. Alcanza típicamente máis de 30 metros de altura e anchura, cun tronco de menos de 2 metros de diámetro á altura do peito. O seu extenso sistema de raíces pouco profundas forma, eventualmente, altos contrafortes distintivos na base do tronco.

As follas son caducas, alternas e simples, de forma elíptica con punta afiada. Son relativamente delgadas, a miúdo con textura case como papel e moi translúcidas, con envés tomentoso.

As flores, apétalas e polinizadas polo vento, aparecen antes das follas na primavera, organizadas en acios de 15-30 flores; teñen entre 3 e 4 mm de ancho sobre talos de 20 mm de longo. O froito é unha samara alada, de menos de 15 mm de longo e 10 mm de ancho, con bordos ciliados. Contén unha só semente redondeada de 5 mm, que madura a finais da primavera.

Outros nomes

Ulmus minor

Altura que acada: 40m

Cor: cortiza pardo-agrisada ou pardo escura
flores verdosas ou pardas avermelladas

Tempada: primavera

É unha árbore caducifolia de porte elevado e robusto, que pode alcanzar unha altura de ata 40 metros. O tronco é grosso, algo tortuoso e baleirado nos exemplares vellos, especialmente aqueles sometidos a podas. A cortiza é pardo-agrisada ou pardo escura, moi áspera e rachada. A copa é ampla, con follaxe densa e redondeada, que proxecta unha sombra intensa. As ramillas son delgadas, lampiñas e presentan unha cortiza lisa de cor parduzca.

As follas son simples e alternas, de forma aovada e puntiaguda. O bordo é simplemente ou dobradamente aserrado, con base redondeada ou acorazonada e asimetría basal, debido a que a inserción superior do limbo no pecíolo se sitúa a unha distancia menor da inserción co ramillo.

As flores son precoces e agrúpanse en inflorescencias de ata 30 flores, de xeito que os froitos maduran e se diseminan antes de que as follas estean completamente formadas. Os froitos son sámaras esmagadas cun á orbicular que rodea completamente a semente, e están agrupados. Inicialmente son de cor verde clara, frecuentemente tinguidos de vermello, especialmente nas proximidades da semente. Tornan pardo-amarelados antes de caer, e teñen unha lonxitude de entre 7 e 9 mm.

Outros nomes

Larix decidua

Altura que acada: 25-45m

Cor: verde claro tornándose amarelo claro antes da caída

Tempada: floración na primavera
os conos maduran no outono

É unha conífera caducifolia de tamaño mediano a grande, que pode alcanzar entre 25 e 45 metros de altura. O tronco pode medir até 1 metro de diámetro (excepcionalmente até 2 metros e 55 metros de altura). A copa é inicialmente cónica e alárgase coa idade; as ramas principais son erectas, mentres que as laterais son a miúdo pendulares. Os brotes son dimórficos: os brotes longos, de entre 10 e 50 cm, contén varias xemas, mentres que os brotes curtos, de entre 1 e 2 mm, teñen unha soa xema.

As follas son aciculares, de até 3,5 cm de lonxitude, e son de cor verde clara, tornándose amarelo claro antes da caída no outono. Os amentos xorden despois das follas: os masculinos, pequenos e numerosos, son de cor amarela, mentres que os femininos, vermellos e más grandes, son menos numerosos e permanecen erectos sobre as ramas.

Os conos, de 2 a 6 cm de lonxitude, son erectos, con forma cónico-ovoide e están formados por unhas 30 a 70 escamas erectas ou lixeiramente incurvadas. A cor dos conos oscila entre verde e avermellado cando están inmaturos, volvéndose marrón ao madurar. No momento da maduración, liberan as sementes, o que ocorre de 4 a 6 meses despois da polinización. Os conos sen sementes adoitan permanecer na árbore durante moitos anos, volvéndose agrisado-negruzcos.

Outros nomes

Pinus cembra

Altura que acada: 25m

Cor: verde claro

Tempada: marzo-maio

É unha árbore que pode alcanzar ata 25 metros de altura e destaca por presentar acículas agrupadas de 5 en 5 no seu correspondente braquiblasto. As acículas son moi abundantes, de cor azulada e reúnense en feixes de 5, cunha lonxitude que varía entre 5 e 10 cm. As piñas teñen unha forma de tonel e presentan escamas redondeadas.

Outros nomes

Pinus uncinata

Altura que acada: 25m

Cor: verde escuro

cortiza gris escura ou pardo-agrisada

Tempada: xuño a xullo e as piñas maduran a finais do segundo verán diseminando durante a primavera do terceiro ano

É unha árbore de tamaño moderado que raramente supera os 20 metros de altura. A súa copa é xeralmente cónica ou piramidal e presenta unha follaxe moi densa e escura. O tronco é recto e columnar, excepto en situacions moi expostas ou en ventisqueros, onde pode arquearse polo peso da neve. A cortiza é de cor gris escura ou pardo-agrisada.

As follas son aciculares, de cor verde escura, con longitudes de entre 3 e 8 cm e grosor de 1,5 a 2 mm. Teñen un bordo áspero e están dispuestas moi densamente sobre as ramas, agrupadas en parellas. Mantéñense de 2 a 5 anos, sendo algo ríxidas pero pouco punzantes.

As piñas son case sentadas, de forma aovada ou aovado-cónica, asimétricas, e de cor parda algo lustrosa. Miden de 5 a 7 cm de longo por 2 a 3 cm de ancho e presentan escamas con escudetes recurvados cara atrás e ganchudos. Os piñóns son de cor parda-agrisada ou negruzcos, miden de 4 a 5 mm e están longamente alados, con á de ata 1,6 cm.

É unha especie monoica. A floración prodúcese de maio a xullo e as piñas maduran de finais de setembro a outubro. Abrense entre 15 e 17 meses despois ou durante a primavera seguinte.

Outros nomes

Laurus nobilis

Altura que acada: 5-10m

Cor: flores amarelentas
follas azuladas

Tempada: setembro-outubro

O loureiro común (*Laurus nobilis*) é unha árbore dioica de folla persistente que alcanza de 5 a 10 metros de altura. O tronco é recto e ten a casca de cor cinza, e a copa é densa e escura. Os ramallos son ergueitos.

As follas son azuladas, alternas, de forma lanceolada ou oblongo-lanceolada, con consistencia algo coriácea. O borde das follas pode ser lixeiramente ondulado. En Galicia, as follas dos exemplares cultivados tenden a ser menos coriáceas, más claras e más anchas, especialmente en locais húmidos e sombrizos. As follas miden entre 3 e 9 cm de lonxitude e posúen un pecíolo curto. A cara superior das follas é verde escura e lustrosa, mentres que o envés é máis pálido.

As flores están dispostas en umbelas sésiles que conteñen de 4 a 6 flores. As flores, de 4 pétalos, aparecen en marzo ou abril e son de cor amarelenta. As flores masculinas teñen de 8 a 12 estames de aproximadamente 3 mm, case todos con 2 nectarios opostos e subbaxilares, e un xineceo rudimentario. As flores femininas presentan de 2 a 4 estaminodios apendiculados; o ovario é subsésil e o estilo é curto e grosso con un estigma tríngono.

O froito é unha baga ovoide de 10 a 15 mm, negra cando está maduro, suavemente acuminada e con un pericarpo delgado. A semente é única, mide 9 por 6,5 mm e ten unha superficie lisa. Os froitos maduran a principios do outono.

Outros nomes

Fraxinus angustifolia

Altura que acada: 18m

Cor: verde

Tempada: febreiro-abril

Freixo (*Fraxinus angustifolia*) é unha árbore da familia das Oleaceas, que se atopa comúnmente na Península Ibérica. En Galicia, é especialmente abundante no sur, sendo substituído no norte polo freixo común (*Fraxinus excelsior*).

Trátase dunha árbore caducifolia que pode alcanzar os 18 metros de altura. A súa copa é ampla e o tronco ten unha casca de cor cinza, rugosa e gretada. As follas son opostas e compostas, con 7 a 9 folíolos de forma ovado-lanceolada, con base enteira e finamente dentada na metade superior. O limbo é verde claro na parte superior e presenta pubescencia nos nervios da cara posterior. Os pecíolos tamén están cubertos de pelos. As xemas son de cor castaña clara.

As flores aparecen ao principio da primavera, despois de que a árbore perde as follas, que xeralmente caen ao comezo do inverno ou pouco despois. As flores son dioicas e dispóñense en panículas terminais e axilares. A floración ocorre entre febreiro e abril. O froito é unha sámara de forma linear-lanceolada, truncada oblicuamente. Os froitos atópanse onde comeza a poliña do último ano.

Outros nomes

Salix alba

Altura que acada: 30m

Cor: follas gris prateado
cortiza gris escuro

Tempada: primavera-verán

Salgueiro (*Salix spp.*) é unha árbore de folla caduca de tamaño mediano a grande, que pode alcanzar os 30 metros de altura. O tronco pode chegar ao metro de diámetro e presenta unha copa irregular. A casca é de cor pardo-cinsenta e ten fendas profundas nos exemplares más vellos.

Os gomos son de cor pardo-cinza ou pardo-verdosa. As follas son más pálidas en comparación con outras especies de salgueiros debido á capa de peluxe que cobre especialmente o envés. Miden entre 5 e 10 cm de longo e de 0,5 a 1,5 cm de ancho.

As flores aparecen cedo na primavera en candeas e son polinizadas por insectos. É unha especie dioica, coas candeas masculinas e femininas en árbores separadas. As candeas masculinas miden entre 4 e 5 cm de longo, mentres que as femininas alcanzan de 3 a 4 cm durante a polinización, alongándose á medida que o froito madura.

A mediados do verán, as candeas femininas desenvolven numerosas cápsulas pequenas de aproximadamente 4 mm de diámetro, cada una contén sementiñas rodeadas por un peluxe abranzado que facilita a dispersión polo vento.

Outros nomes

Quercus pyrenaica

Altura que acada: 25m

Cor: verde claro polo envés que se torna en rosado cando empezan a brotar

Tempada: maio-xuño

Carballo (*Quercus robur*) é unha especie de carballo monoico que habita en bosques caducifolios e pode alcanzar entre 20 e 25 metros de altura. Ten raíces profundas con un eixo central e numerosas raíces horizontais estoloníferas. O tronco é recto, de cor grisalla ou parda, e presenta unha cortiza grosa e con gretas; a copa é alta e ampla.

As follas miden de 8 a 16 cm de longo por 4 a 12 cm de ancho, con pecíolos de 5 a 20 mm. Son simples, alternas, de forma elíptica e moi pinnatipartidas. A cor é verde cincenta mate na cara superior e abrancazada polo tomento no envés.

As landras, que miden de 1,5 a 4,5 cm, están cubertas por unha cúpula que chega a cubrir máis da metade do froito, e presentan un pedúnculo de non máis de 4 cm de longo.

Os cerquiños (ou flores) son unisexuais e florecen entre maio e xuño.

Outros nomes

Pinus mugo

Altura que acada: 20m

Cor: follas verde intenso

cortiza morada e marrón escuro

Tempada: todo o ano

Pinus uncinata é unha árbore de porte rastrero que alcanza unha altura máxima de 20 metros. Presenta acículas agrupadas en parellas e ten piñas de pequeno tamaño, simétricas e sentadas, cunha apófisis non prominente, o que a diferencia de *Pinus mugo*, co cal está estreitamente relacionada e ao que algúns autores consideran unha subespecie (*Pinus mugo* ssp. *uncinata*).

A copa desta árbore é entre alongada e cónica, cunha disposición das ramas baixas achegadas ao chan. O tronco é normalmente recto e grosso, pero pode ser ás veces tortuoso, o que resulta nunha copa algo deformada. As follas son fortes, escuras e punzantes, moi achegadas entre si. As piñas son asimétricas e presentan escamas prominentes, e o epíteto "*uncinata*" refírese precisamente ao aspecto de "gancho" das escamas.

Arbustos

Outros nomes

Camellia japonica

Altura que acada: 6-9m

Cor: fucsia

Tempada: xaneiro-marzo, setembro-outubro

Son arbustos o arboriñas que alcanzan un tamaño de 1,5-6 (-11) m de altura. As ramas novas son de cor marrón grisácea; as ramillas do ano en curso son púrpura marrón e glabras. O pecíolo mide de 5-10 mm, pubescente ou glabro adaxialmente; a lámina da folla é amplamente elíptica, elíptica ou oblongo-elíptica, de 5-10,5 (-12) × 2,5-6 (-7) cm, coriácea, co envés pálido, punteado glandular verde e marrón, o que fai que sexa verde escuro, con o ápice cortamente acuminado e cunha punta obtusa. As flores son axilares ou subterminales, solitarias ou en pares, de 6-10 cm de diámetro, subsésiles. Os pétalos son de 6 ou 7, pero a miúdo más en cultivares, rosa ou branco.

O froito é unha cápsula globosa de 2,5 a 4,5 cm de diámetro con 1 ou 2 sementes por lóculo; o pericarpo ten 5-8 mm de grosor cando está seco, amaderado. As sementes son marróns, semiglobosas a globosas, de 1-2 cm de diámetro. Florece en xaneiro-marzo e o froito madura en setembro-outubro. Ten un número de cromosomas de $2n = 30, 45, 75$.

Nos seus hábitats naturais crece até 6-9 m de altura. É usualmente vermello, con flores pentapétalas de 5-8 cm de diámetro. Hai máis de 2000 híbridos desenvolvidos de *Camellia japonica*. A forma das flores pode variar do vermello ao rosa e branco, e ás veces con tiras e manchas multicoloreadas.

Outros nomes

Ruscus aculeatus

Altura que acada: 30-80cm

Cor: verde escura

Tempada: dende outono ata primavera

É un pequeno arbusto de 30 a 80 cm de altura, de cor verde escura, con rizomas subterráneos dos que saen talos florais masculinos ou femininos.

En ambos casos, presenta dous tipos de talos: os normais son lisos e arredondados, mentres que os outros teñen falsas follas, de forma ovolanceolada, de 2 a 3 cm de lonxitude e rematadas cunha punta ríxida e punzante.

As follas verdadeiras son diminutas, a modo de pequenas escamas lanceoladas cun pequeno esporón, que normalmente pasan desapercibidas.

Aparecen nas axilas e teñen entre 3 e 4 mm de lonxitude. O que semella ser as follas da planta son realmente unhas poliñas modificadas, denominadas tecnicamente cladodios*, con forma de folla lanceolada ancha, de cor verde e consistentes, rematadas nun apéndice espiñento e dispostas alternadamente.

*Cladodio: Tallo modificado, aplanado, que ten a apariencia dunha folla e que a substitúe nas súas funcións.

Outros nomes

Salix atrocinerea

Altura que acada: ata 22m

Cor: verde escura

Tempada: dende febreiro ata abril

Arbusto ou arbollo de ata 22 m, con ramas dereitas e alongadas; as más novas, pilosas; as de más dun ano, con tendencia a facerse lampiñas e lustrosas.

As follas son enteiras ou con dentes grosos e pouco marcados, rugosas, cos nervios prominentes, de forma ovada ou lanceolada, áinda que algo más anchas na parte apical. Ao nacer, son aveludadas e moi pilosas por ambas bandas, pero pola cara superior tenden a perder o pelo, tornando a cor verde escura; a parte inferior é de cor cincenta, a miúdo con pelos ferruxinosos. Os pecíolos son de aproximadamente 5-15 mm, canalizados na parte superior.

As flores dispóñense en candeas moi peludas que nacen antes das follas; os masculinos son ovados ou ovadoblongos, case sentados, con brácteas foliáceas na base; as brácteas do amento son de base pálida e terminación castaña escura, moi pilosas, cada unha con dous longos estames na súa axila e un nectario alongado. Os amentos femininos son cilíndricos, con brácteas semellantes, cada unha cun nectario e un pistilo ovado-cónico densamente piloso, rematado nun estilo curto con 4 lóbulos estigmáticos.

O froito é unha cápsula tomentosa que se abre en dúas valvas, con sementes cubertas de pelos abrancazados.

Outros nomes

Myrica gale

Altura que acada: 100-200cm

Cor: verde

Tempada: todo o ano

Mirto de Brabante ou mirto de turbera (*Myrica gale*) é unha especie vexetal pertencente á familia das miricáceas.

En xeral, crece na aceda turba de turberas, e para facer fronte a estas difíciles condicións de baixo nitróxeno, a raíz ten que fixar o nitróxeno con actinobacterias que permiten ás plantas crecer.

Trátase dun arbusto caducifolio que alcanza os 1-2 m de altura. As follas están dispostas en espiral, son simples, de 2-5 cm de longo, oblanceoladas, cónicas cunha base máis ampla e unha punta, con marxe engurrado ou finamente dentado. As flores son amentos, con flores masculinas e femininas en diferentes plantas (dioico). O froito é unha pequena drupa.

Outros nomes

Calluna vulgaris

Altura que acada: 20-50cm

Cor: malva

Tempada: finais de primavera, verán é ata o outono

Coñecida tamén como queiroga, queiroga de cruz, uz de monte ou, simplemente, uz, é unha especie fanerógama do xénero *Calluna*, pertencente á familia das ericáceas.

É un subarbusto de 20-50 cm de altura que presenta gran cantidade de pólas erguidas de cor marrón avermelladas, con follas miúdas e moi numerosas e flores tamén cativas de cor malva que forman un acio terminal. Florece a finais de primavera, no verán e até o outono. O froito é unha cápsula redondeada con peluxes que contén numerosas sementes e ábrese en 4 valvas. As sementes son ovais e de cor rubia.

É unha planta que mora en matogueiras e landas. Medra en solos acidófilos, non calcarios e asollados. É máis frecuente atopala nas clareiras das fragas, mais tampouco é estralo atopala en zonas opacas. Sole ser máis abondosa nas zonas montañosas. A presenza desta planta nun bosque amosa un grande empobrecemento do solo. Forma parte dos matos con toxos e uces, e dos matos de substitución dos bosques que foron queimados ou tallados. Desenvólvese sobre solos acedos (silíceos) pobres, de espesor xeralmente menor de 50 cm e humidade variábel.

Outros nomes

Erica tetralix

Altura que acada: 40-70cm

Cor: rosa

Tempada: verán-outono

É unha planta perenne, un subarbusto con pequenas flores en forma de campá de cor rosa que nacen en acios compactos nos extremos dos seus talos, e follas dispostas en verticilos de catro (de aí o nome). As flores aparecen no verán e no outono.

O seu hábitat natural atópase nas áreas húmidas, e tamén en certas rexións pantanosas. Nos pantanos, brezais húmidos e bosques húmidos de coníferas, a *Erica tetralix* pode converterse na flora dominante.

Outros nomes

Erica ciliaris

Altura que acada: 40-70cm

Cor: rosa forte

Tempada: dende verán ata outono

A carroncha ou argaña (*Erica ciliaris*) é un arbusto da familia das ericáceas.

Alcanza ata 70 cm de altura, con ramas novas densamente cubertas de pelillos. As follas están dispostas en verticilos de 3 ou 4, son lanceoladas ou ovadas, con pelos nas súas marxes e parte do envés de cor esbrancuxada. As flores son hermafroditas, tetrámeras (4 sépalos, 4 pétalos soldados formando unha corola acampanada de 8 a 11 mm, 8 estambres), agrupadas en acios terminais con pedicelos peluxentos. A corola é de cor rosa forte, con todos os estambres incluídos no seu interior ou, en xeral, só sobresae o ápice das anteras.

O froito é unha cápsula seca. Florece no verán e outono.

Crece sobre areniscas con chans encharcados ou moi húmidos, en brezales e matogueiras, con toxo sobre chans acedos e algo húmidos.

Outros nomes

Mugo Rhododendretum

Altura que acada: 30-120cm

Cor: rosada

Tempada: comenzos da primavera

Arbusto de ata 1,2 m, con numerosos talos tortuosos e erectos. As follas son alternas, elípticas, agudas e coriáceas, de verde escuro brillante no anverso e dunha cor avermellada no envés, xa que está densamente cuberto por escamas desta coloración.

A inflorescencia é un acio terminal de poucas flores, con brácteas escarioas. O cáliz está formado por 5 sépalos ciliados e ± soldados. A corola presenta 5 pétalos soldados ata a súa metade, de cor rosa vivo. O froito é unha cápsula dehiscente por 5 valvas.

Forma o estrato arbustivo dos piñeirais de piñeiro negro e é dominante nas matogueiras subalpinas.

Outros nomes

Buxus sempervirens

Altura que acada: 100-200cm

Cor: verde escura

Tempada: dende maio ata xuño

Buxus sempervirens, ou buxo común, é unha planta de hábito arbustivo ou arbóreo que alcanza excepcionalmente os 12 m de altura. Presenta un talo moi ramificado cuberto cunha cortiza lisa nos exemplares novos, que se torna sucada e resquebrajada nos adultos, de cor pardogrisáceo. As follas son lanceoladas, ovadas ou elípticas, opostas, coriáceas, de cor verde escura polo anverso e más clara no envés, de ata 30 mm de longo, co bordo algo curvado cara abaixo.

Crece de forma silvestre en zonas de matas, outeiros e outros terreos secos e rochosos. Prefire a media sombra, áinda que tolera o sol se conta con humidade suficiente. Prefire chans ben drenados, ricos e nunca encharcados, lixeiramente calizos se non son neutros. Requiere dun inverno fresco e resiste ben as xeadas, o vento e a seca.

De crecemento moi lento, pode chegar a vivir 600 anos. Soporta ben as podas e non perde a follaxe no inverno. Pode brotar de cepa despois do lume.

Outros nomes

Genista purgans

Altura que acada: Ata 200cm

Cor: amarela dourada

Tempada: dende maio a xullo

O piorno galego (*Genista purgans*) é unha especie arbustiva pertencente á familia das fabáceas. Tamén se coñece como xesta de montaña.

Forma moitas pólas moi apertadas e crea extensas matogueiras, tanto en solitario como en compañía doutros arbustos. As follas caen cedo, polo que os talos están frecuentemente nus. As follas inferiores son trifoliadas, sen pecíolo, mentres que as florais son sinxelas e tamén sen pecíolo. As flores son amarelas douradas, pequenas (9–12 mm), solitarias ou en parellas nas axilas das follas, formando un acio máis ou menos denso na terminación das pólas, sostidas por un pedúnculo de 2–6 mm. O cáliz é membranoso, en forma de campá e piloso. A corola é tipo bolboreta, co pétalo superior arredondado. O froito é un legume de 15 a 30 mm, recto ou algo curvo, moi comprimido lateralmente e cuberto de pelos aplicados á súa superficie. Florea de maio a xullo.

O aspecto que presenta é moitas veces almofadado, o que lle permite defenderse do frío e abrigarse dos fortes ventos que zoan nas alturas.

Outros nomes

Juniperus communis

Altura que acada: 100-200cm

Cor: verde

Tempada: primavera-outono

O xenebreiro ou cimbro (*Juniperus communis* L.) é un arbusto da familia das cupresáceas.

Juniperus communis pode alcanzar de 1 a 2 metros de altura e presenta un crecemento lento. En condicións óptimas, pode formar un arbolito de dimensións algo maiores, chegando ocasionalmente aos 10 metros. As súas follas, con forma de agulla grande e dispostas en espirais de tres, son de cor verde e presentan unha única banda estomatal branca na cara exterior. Acaban en ápice puntiagudo de certa dureza.

É un arbusto dioico, polo que as plantas se separan en membros femininos e masculinos. As flores aparecen na primavera, e as femininas frutifican no outono.

Os gálbulos son conos esféricos de entre 4 a 12 mm de diámetro, inicialmente verdes e agrisados, que ao madurar, ao cabo de 18 meses, pasan a ser negros purpúreos cunha pátina cerosa de cor azulada. Normalmente, teñen 3 (en ocasións 6) escamas carnosas fusionadas, e en cada escama hai unha única semiente, que é dispersada polos paxaros tras a súa inxección. Os gálbulos masculinos son amarelos, de 2-3 mm de longo, e caen tan pronto como liberan o pole.

Outros nomes

Rhododendron hirsutum

Altura que acada: 20-100cm

Cor: rosada

Tempada: comenzos da primavera

É un arbusto de folla perenne que alcanza alturas de 20 a 100 cm. Os talos e ramas son grosos e están densamente ramificados. Nos brotes novos atópanse dispersos pelos e son pouco escamosos. As follas miden entre 1 e 3 cm de longo e 1,5 cm de ancho, con forma adoito estreita e elíptica.

As follas están salpicadas por ambas as partes de glándulas verdes que son inicialmente amareladas e despois pálidas ou parduzcas. A parte superior é de cor verde brillante e sen pelos. As flores son hermafroditas e aparecen nos extremos das ramas.

Herbáceas

Outros nomes:

Arnica Montana

Altura que acada: 20-60cm

Cor: amarela

Tempada: maio, xuño e xullo

Planta de 20 a 60 cm de altura, con talos erectos, simples ou algo ramificados, e un pouco pubescentes e glandulosos.

Ten as follas basales dispostas en roseta e as caulinares escasas, opostas, ovaladas-lanceoladas, enteiras ou con dentes obtusos, e praticamente glabras. As brácteas involucrales son lanceoladas e agudas. Os capítulos alcanzan os 7-8 cm de diámetro, xeralmente solitarios ou situados ao final de ramas opostas.

As flores, tanto lígulas como flósculos, son amarelas. Os froitos son aquenios de aproximadamente 4 mm, estreitos, hirsutos, de cor parda escura e con vilano de pelos finos algo quebradizos.

Outros nomes:

Narcissus bulbocodium

Altura que acada: 10-25cm

Cor: amarela

Tempada: dende mediados de Maio, ata finais de Xuño

É unha planta pequena con flores grandes e solitarias. As follas, de cor verde escura, miden de 1,5 a 4 mm de ancho e son ascendentes. O talo é cilíndrico, de cor verdosa, e alcanza de 10 a 25 cm de altura. A raíz é bulbácea. As flores son de cor amarela clara, cunha espata visible e papirácea.

A corola é obcónica, de 8 a 25 mm de longo, con tépalos pequenos e puntiagudos, estames longos con filamentos curvados que non sobresae do bordo e un estilo longo. O froito é unha cápsula con 3 valvas.

Distribúese en prados e pastos de outeiros e montañas, así como en areais de alta montaña.

Outros nomes:

Narcissus cyclamineus

Altura que acada: 20-50cm

Cor: amarela

Tempada: febreiro-abril.

É unha especie de planta bulbosa da familia das Amaryllidaceae, sendo a única especie da sección *Clycamenei*.

Naturalmente, distribúese exclusivamente na franxa atlántica de Galicia. Presenta flores pequenas de cor amarela, cunha forma distintiva: os pétalos están revirados e a trompeta central é longa e estreita, mentres que a sección exterior está dobrada sobre si mesma. Esta característica confire ás flores unha semellanza cos ciclames e xerminan a principios da primavera.

Outros nomes:

Narcissus triandrus

Altura que acada: 20-30cm

Cor: branca

Tempada: abril e maio

É unha planta bulbosa da familia das Amaryllidaceae e o único membro do xénero *Narcissus* na sección *Ganymedes*. É unha especie moi característica dentro do xénero *Narcissus*, con flores que crecen en grupos de 1 a 8, pendulares, de cor branca, amarela pálido ou amarela intensa. O tubo do perigonio é longo e tubular, a coroa ten forma de copa más ou menos alongada, e os tépalos son reflexos e retortos. Os estames inferiores están incluídos no tubo, mentres que os superiores sobresae. As follas teñen de 1 a 8 mm de anchura, cunha cara acanalada e o envés estriado.

Florece na primavera en brezais, bosques e zonas rochosas, así como en espazos soleados entre repisas de pedregais, carrascas e berrocais.

Outros nomes:

Centaurea janeri

Altura que acada: 10-20cm

Cor: rosa-violeta

Tempada: maio e xuño

Planta perenne con talos de 5 a 10 cm, numerosos, ascendentes e simples. Presenta un indumento lanuginoso moi canescente, de aspecto branco ou gris. As follas basais e as flores son de cor rosa-violeta.

Trátase dunha planta hermafrodita que florece nos meses de maio e xuño. O pastoreo, a colecta de planta, a queima e a extracción de area e grava son algúns dos factores que están a perigar esta especie.

Outros nomes:

Chaetopogon fasciculatus

Altura que acada: 3-40cm

Cor: verde

Tempada: abril-xuño

Chaetopogon é un xénero monotípico de plantas herbáceas da familia das Poáceas. A súa única especie, *Chaetopogon fasciculatus*, é orixinaria da rexión do Mediterráneo.

É unha planta herbácea da familia das Poáceas, e a única especie do seu xénero.

Ten talos de 3-40 cm de altura, erectos, geniculado-ascendentes ou decumbentes, glabros. As follas son glabras, con lígula de 2-4 mm e limbo de ata 10 x 1,5 cm, plano ou convoluto na desecación.

A panícula mide de 1 a 10 cm, é subcilíndrica ou elipsoidea, con ramas escábridas e pedúnculos de aproximadamente 0,2 mm. As espiquillas miden de 2,5 a 4 mm. As glumas son de 2,5 a 4 mm, agudas, aculeado-escábridas; a inferior remata en aresta de 3-10 (-15) mm, recta. A lema mide de 2,5 a 3 mm, é obtuso-dentada e glabra. As anteras miden de 1,4 a 2,2 mm. A cariopsis é de 2 x 0,3 mm e lineal. Ten un número de cromosomas de $2n = 14$.

Outros nomes:

Hypericum perforatum

Altura que acada: 30-60cm

Cor: amarela dourada

Tempada: verán

Hypericum perforatum, tamén coñecida como hipérico, hipericón, corazoncillo ou herba de San Xoan, é a especie más abundante da familia das Hipericáceas.

É unha planta común en terreos de baixa e media altura.

As flores presentan pétalos de cor amarela dourada, con pequenas motas negras nos seus bordos. O nome latino *perforatum* refírese ás pequenas perforacións visibles a contraluz nas follas, que en realidade son bolsas de aceite esencial. Estas perforacións son o dobre de longas que os sáibaos.

Unha peculiaridade desta planta é que, ao esmagar entre os dedos algunha das súas follas, o seu zumo alaranxado deixa unha mancha na pel.

Outros nomes:

Serapias lingua

Altura que acada: 10-40cm

Cor: púrpura-violáceas

Tempada: abril-xuño

A *Serapias lingua* é unha planta herbácea perenne da familia das Orquidáceas.

O xénero *Serapias* caracteriza-se por ter flores erectas de cor púrpura ou violácea e un labelo central con forma de lingua. En *Serapias lingua*, o labelo central é bastante ancho e longo, sendo máis curto e menos reflexo en comparación con *Serapias parviflora*, e non presenta a base en forma de corazón como en *Serapias cordigera*. A planta florece de abril a xuño.

Habita en chans silíceos, praderías húmidas, matogueiras altas, oliveirais e bosques claros que permiten a entrada de luz suficiente. Pode desenvolver-se en alturas de até 1000 metros.

Outros nomes:

Thalictrum speciosissimum

Altura que acada: 50-250cm

Cor: amarela

Tempada: verán

Thalictrum speciosissimum é unha planta herbácea perenne que pode alcanzar entre 0,5 e 2,5 metros de altura. Esta especie crece en lugares sombrios e ten unha distribución cosmopolita.

As follas son alternas, compostas bipinnadas e xeralmente de cor azul-verdosa. As flores son pequenas e carecen de pétalos verdadeiros, pero presentan numerosos estambres grandes e brillantes de cor amarela. Os sáibaos son grandes, brillantes e teñen un aspecto que semella pétalos.

Outros nomes:

Eupatorium cannabinum

Altura que acada: 50-150cm

Cor: rosa clara

Tempada: verán

Eupatorium cannabinum L., coñecida como cannabina, é unha planta fanerógama da familia das Asteráceas.

É unha planta que alcanza entre 0,5 e 1,5 metros de altura, con raíces leñosas e talos altos, ramosos, avermellados e cubertos de vello. As follas son opostas, lanceoladas e dentadas. As follas radicais posúen pecíolos longos, mentres que as follas caulinares son más curtas. As flores son de cor rosa clara.

Esta planta é moi común en lugares húmidos, como beiras de ríos, pantanos e outras zonas encharcadas.

Outros nomes:

Filipendula ulmaria

Altura que acada: 50-150cm

Cor: branca

Tempada: verán

Filipendula ulmaria, coñecida como raíña dos prados, é unha planta herbácea da familia das Rosáceas.

A *Filipendula ulmaria* (L.) Maxim. 1879 distínguese de *Filipendula vulgaris* polas súas follas basais, que teñen non máis de 5 pares de folíolos e miden máis de 2 cm de longo, así como por ter pétales más pequenos, de 2-5 mm. É unha planta perenne, pelosa, con talos simples ou ramosos que alcanzan ata 2 metros de altura e raíces sen tubérculos. A súa inflorescencia é xeralmente máis longa que ancha. As flores son brancas e os estambres son máis longos que os pétales. Florece durante o verán.

Habita en lugares moi húmidos, como pantanos e prados higroturbosos.

Outros nomes:

Oenothera glazioviana

Altura que acada: 50-150cm

Cor: amarela

Tempada: xuño-setembro

Oenothera glazioviana é unha planta con flores da familia das Onagraceae, coñecida comúnmente como onagra de flores grandes e onagra de sáibao vermello. Anteriormente considerábase a *Oenothera lamarckiana* como unha especie distinta, pero agora séguese considerándoa sinónimo de *Oenothera glazioviana*.

É xeralmente unha herba bienal que pode alcanzar ata 1,5 metros de altura. O talo é erecto e presenta unha textura peluda, con pelos que teñen ampolas avermelladas ou bases glandulares. As follas son engurradas e poden medir ata 15 centímetros de longo.

A inflorescencia é unha espiga vistosa con moitas flores grandes. Cando están en capullo, os longos sáibaos vermellos son visibles. Ao florecer, cada flor ten catro pétaos de cor amarela brillante que miden ata 5 centímetros de longo e que cambian de cor a laranxa ou vermello coa idade. O froito é unha cápsula en forma de lanza de 2 a 3 centímetros de longo.

Outros nomes:

Solanum dulcamara

Altura que acada: 100-200cm

Cor: morada

Tempada: verán-outono

Solanum dulcamara, coñecida como dulcamara, é unha planta trepadora do xénero *Solanum*.

Pode alcanzar ata 4 metros de altura, aínda que a maioría das plantas non supera os 2 metros. As follas son de 4 a 12 cm de longo, con forma de punta de frecha e lobuladas. As flores están dispostas en acios que poden conter de tres a vinte flores, e presentan cinco pétaos con estambres amarelos. O froito é unha baga vermella ovoide, que resulta velenosa para os humanos e o gando, pero comestible para os paxaros, que dispersan as sementes. A follaxe tamén é velenosa para os seres humanos.

Esta planta é relativamente importante na alimentación dalgúnsas especies de paxaros, como os zorzaís, que se alimentan dos froitos aos que son inmunes ao veneno, axudando así na dispersión das sementes. *Solanum dulcamara* desenvolveuse en todo tipo de terreos, pero ten predilección polas zonas húmidas e o sotobosque dos bosques de galería. Xunto con outras trepadoras, crea un ambiente impenetrable e escuro onde se resguardan diversos animais.

Outros nomes:

Scrophularia scorodonia

Altura que acada: 60-90cm

Cor: vermella

Tempada: marzo xuño

A escrofularia, tamén coñecida como herba de lamparons ou herba de San Pedro (*Scrophularia scorodonia*), é unha especie da familia das escrofulariáceas, natural de Europa.

Esta planta herbácea vivaz presenta raíz tuberosa e talos cadrados que poden alcanzar entre 60 e 90 cm de altura. As follas son opostas, de forma ovalada, dentadas e agudas. As flores son pequenas, con cáliz verde e corola que varía entre vermella e púrpura, dispostas en panículas. A corola ten un beizo trilobado. O froito é unha cápsula.

Medra en lugares húmidos como bosques, sebes e zonas pantanosas.

Outros nomes:

Galium

Altura que acada: 40-80cm

Cor: branca

Tempada: primavera-verán

Galium é un xénero de plantas herbáceas anuais e perennes pertencente á familia das Rubiaceae.

Son herbas perennes ou, ocasionalmente, anuais, terrestres e inermes. Os talos son cadrangulares e as flores poden ser bissexuais e/ou unisexuais, polígamas ou dioicas. As follas están dispostas en verticilos de (3) 4-8 (-10), son sésiles ou subsésiles, isófilas, enteiras ou, en ocasións, ásperas e denticuladas nos bordos, sen domacios. Tenden a ter 1-3 nervios e frecuentemente presentan grupos de células glandulares, especialmente cara ao ápice no envés; as estípulas son aparentemente ausentes, pero frecuentemente consideradas alongadas, foliáceas e verticiladas coas follas.

Os froitos son esquizocarpos, que poden ser dídimos ou subglobosos, secos ou carnosos. Os mericarpos son 2 ou, frecuentemente, 1 deles pode estar abortado. Son suborbiculares, lisos e glabros ou tuberculados e densamente pelosos con tricomas rectos ou uncinados. As sementes son elipsoidais e están pegadas á parede do froito.

Outros nomes:

Parentucellia viscosa

Altura que acada: 10-50cm

Cor: amarela

Tempada: todo o ano

Parentucellia viscosa, coñecida como algaravia pegañenta, é unha planta herbácea da familia Orobanchaceae.

É unha planta semiparásita, herbácea e anual, que se caracteriza por ter glándulas pegañentas. A súa cor é verde clara, ten unha estrutura recta e normalmente non ramificada, alcanzando entre 10 e 50 cm de altura, cun talo cadrangular. As follas son opostas, oblongas, de ata 12 mm de longo e 5 mm de ancho, con bordos más ou menos afiadas e profundamente dentadas, especialmente nas follas superiores.

A inflorescencia é terminal, laxa e disposta en espigas, con follas. O cáliz é tubular, de 10-16 mm de longo, e os 4 sáibaos son tan longos como o tubo. A corola é amarela, raramente branca, bilabiada e caediza, con un tubo corolino de ata 25 mm de longo, pechado. O beizo superior ten forma de casco, mentres que o inferior é más longo e trilobado. Presenta 4 estambres: 2 más longos e 2 más curtos. O ovario é súpero. O froito é unha cápsula vellosa, de aproximadamente 1 cm de longo, e as sementes son pequenas.

A planta crece en praderías secas e beiras de arroios.

Outros nomes:

Rumex arifolius

Altura que acada: 30-200cm

Cor: avermellada

Tempada: verán

Esta especie pode alcanzar alturas de entre 30 e 200 centímetros, e durante o verán presenta unha coloración branca característica.

As follas son ovaladas e normalmente de dúas a tres veces más longas que amplas, con limbos enteros ou debilmente ondulados. A parte inferior das follas é agudamente cordiforme. A planta tende a crecer en altura e anchura, adoptando unha forma redondeada. É unha planta herbácea perenne da familia das Polygonaceae.

Crece en zonas tépedas e frías, e só se atopa nas altas montañas

Outros nomes:

Alopecurus pratensis

Altura que acada: 30-110cm

Cor: verde e ouro brillante

Tempada: verán

Alopecurus pratensis é unha planta perenne da familia das Poaceae. Forma prados, especialmente en chans neutros, e alcanza unha altura de ao redor de 110 cm. O talo é erecto e adoita dobrarse na base. As follas son estreitas, cun ancho de aproximadamente 5 mm.

A inflorescencia é cilíndrica e a planta presenta un rizoma cundidor e estolones más ou menos longos. Os talos son ergueitos ou lixeiramente abacelados na base, ás veces con raíces nos nós, e son lisos.

Outros nomes:

Sanguisorba officinalis

Altura que acada: 15-200cm

Cor: púrpura escura

Tempada: primavera-verán

Sanguisorba officinalis é unha especie de planta perenne pertencente á familia das rosáceas.

É unha planta perenne de follas basales e inferiores imparipinnadas de 3-7 cm de lonxitude. cos folíolos dentados (9-12 dentes en cada lado). As superiores son pouco numerosas e más pequenas. Alcanza os 15 cm a 2 m de altura. Ten unha raíz negra por fóra e de cor rosada o seu interior. Esta especie distínguese doutras Sanguisorba polas súas glomérulos de flores de cor púrpura escura (todas hermafroditas), situados sobre longos pedúnculos laterais.

Habita en prados de sega e herbais moi húmidos de montaña.

Outros nomes:

Festuca eskia

Altura que acada: 15-25cm

Cor: verde escura

Tempada: todo o ano

Esta festuca é unha planta vivaz que alcanza de 20 a 50 cm de altura, cun hábito cespitoso. A súa floración ocorre no verán e a polinización é realizada polo vento.

As follas, que varían de verde brillante a glauco, están enroladas como nas xuncas, son grosas (1 a 1,5 mm) e punzantes. As follas basais son moi longas, frecuentemente curvadas, lisas e glabras. O lígula é moi longo (4 a 7 mm) e a miúdo ajado. As flores, que presentan matices de verde, amarelo e violeta, forman unha panícula, cuxo talo pode estar fixado illadamente ou en pares. As espiguillas son bastante longas (8 a 10 mm) e conteñen de 5 a 8 flores. As glumas son desiguais, e as glumelas inferiores son lanceoladas e moi membranosas, cunha estrutura de 5 nervios paralelos prolongados por unha curta punta ou unha interrupción.

A planta normalmente alcanza 15 cm de altura, pero pode estenderse ata 25 cm, formando un atractivo coxín de follas aciculares erizadas de cor verde escura. As cabezuelas florais son delgadas e pendentes, aparecendo no verán.

Outros nomes:

Festuca indigesta

Altura que acada: 20-40cm

Cor: verde grisácea

Tempada: maio-xuño

Festuca indigesta, tamén chamada lastón, alambrillo ou rompebarriga, é unha especie herbácea da familia das gramíneas (Poaceae). Atópase nos pasteiros oromediterráneos silíceos, onde é a especie dominante, aínda que no caso de que a humidade edáfica aumente, pode ser substituída polo cervún (*Nardus stricta*).

É unha planta perenne e cespitosa que alcanza unha altura máxima de 40 cm debido ás duras condicións do seu medio físico. As follas presentan unha vaina con marxes soldados e tres nervios principais. O limbo é curvado, encartado, ríxido e glauco. As espiguillas son lanceoladas e conteñen tres ou cinco flores de cor violeta ou púrpura. As glumas son desiguais e teñen marxes escariosos. A inflorescencia é en forma de panícula e mide de 2 a 9 cm. Florece entre maio e xuño.

Lique

Outros nomes

Cladonia subgenus

Altura que acada: 2-5cm

Cor: agrisado, esbrancuxado ou gris amarronado

Tempada: todo o ano

Son a principal fonte de alimento para renos e caribúes. Extráense compostos antibióticos dalgunhas especies para facer cremas antibióticas. A especie verde clara *Cladonia stellaris* úsase en decoracións florais.

A presenza e o crecemento exuberante de alfombras das especies de *Cladonia* son un dos caracteres definitorios da duna gris, un hábitat prioritario para a conservación baixo a Directiva de Hábitats da Unión Europea.

As especies de *Cladonia* son utilizadas como plantas alimenticias polas larvas dalgunhas especies de Lepidoptera, incluíndo *Chionodes continuella*.